

10 Ψηφιακή εκπαιδευτική τεχνολογία: μελέτη όρων στην αγγλική, γαλλική, ελληνική

Ράνια Βοσκάκη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα ορογραφική μελέτη επικεντρώνεται στο θεματικό πεδίο της ψηφιακής εκπαιδευτικής τεχνολογίας με έμφαση στη διδασκαλία και εκμάθηση γλωσσών. Η αφορμή για την έρευνα αυτή προέκυψε από την παρατήρηση στο πλαίσιο ακαδημαϊκών εργαστηριακών μαθημάτων που πραγματοποιήθηκαν στη γαλλική. Κατά τη διάρκεια αυτών των μαθημάτων διαπιστώθηκε ότι οι όροι ψηφιακής εκπαιδευτικής τεχνολογίας στη γαλλική και στην ελληνική δεν ήταν ευρέως γνωστοί, σε αντίθεση με την αγγλική, όπου οι όροι ήταν περισσότεροι οικείοι.

Συνεπώς, προχωρήσαμε στην καταγραφή των όρων που σχετίζονται με την ψηφιακή εκπαιδευτική τεχνολογία στην αγγλική, τη γαλλική και ελληνική, με στόχο να καταρτίσουμε σταδιακά ένα γλωσσάριο, το οποίο συνεχώς θα εμπλουτίζεται. Το συγκεκριμένο επιστημονικό πεδίο περιλαμβάνει αρκετά εξειδικευμένους όρους, ενώ η συνεχής πρόοδος των νέων τεχνολογιών επιφέρει την ανάγκη δημιουργίας και χρήσης νέων όρων.

Έχοντας ως σημείο αναφοράς την αγγλική, η χρήση της ορολογίας που σχετίζεται με την ψηφιακή εκπαιδευτική τεχνολογία φαίνεται να προβληματίζει τους μελλοντικούς εκπαιδευτικούς διαφορετικών της αγγλικής γλωσσών ως προς την υιοθέτηση και χρήση της σχετικής ορολογίας.

Digital educational technology: an English, French and Greek terms study

Rania Voskaki

ABSTRACT

The present terminographical study focuses on the thematic field of digital educational technology with an emphasis on language teaching and learning. The motivation for this research arose from observations made during academic laboratory courses conducted in French. Throughout these classes, it was noted that the terms related to digital educational technology in both French and Greek were not widely known, unlike in English, where the terms were more familiar.

Consequently, we proceeded to document the terms associated with digital educational technology in English, French, and Greek, with the aim of gradually compiling a glossary that would be continuously enriched. This specific scientific domain encompasses several specialised terms, and the ongoing advancement of new technologies necessitates the creation and use of new terms.

Using English as a reference point, the utilisation of terminology related to digital educational technology seems to pose challenges for future educators of various foreign languages regarding the adoption and application of relevant terminology.

0 Εισαγωγή

Κατά τη διάρκεια των ακαδημαϊκών ετών 2021-2022 και 2022-2023 πραγματοποιήθηκαν τέσσερα μαθήματα ψηφιακής εκπαιδευτικής τεχνολογίας στο Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του ΕΚΠΑ. Στο πλαίσιο αυτών των ακαδημαϊκών εργαστηριακών μαθημάτων παρατηρήθηκε ο βαθμός εξοικείωσης των φοιτητών/τριών με τους όρους ψηφιακής εκπαιδευτικής τεχνολογίας στη γαλλική, ελληνική και αγγλική. Δεδομένου ότι τα εν λόγω μαθήματα πραγματοποιούνται στη γαλλική, η πρώτη αναφορά των όρων γίνεται στη γλώσσα αυτή, ενώ παρατίθενται οι αντιστοιχίες στην ελληνική και την αγγλική. Διαπιστώσαμε ότι οι φοιτητές/τριες ήταν περισσότερο εξοικειωμένοι με τους εν λόγω όρους στην αγγλική συγκριτικά με τους αντίστοιχους στη γαλλική και την ελληνική.

Το γεγονός αυτό μας ώθησε να καταγράψουμε τις αντιστοιχίες των όρων στις τρεις γλώσσες και να μελετήσουμε τις ισοδυναμίες που παρουσιάζονται στα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης (λεξιλόγιο, μορφολογία, σημασιολογία).

Η αγγλική γλώσσα αναδεικνύεται ως η αρχική γλώσσα στην ορολογία της ψηφιακής εκπαιδευτικής τεχνολογίας λόγω του ρόλου που διαδραματίζει στον τομέα των τεχνολογικών καινοτομιών. Οι τεχνολογικές εξελίξεις συχνά παρουσιάζονται και αναπτύσσονται αρχικά στην αγγλική συμβάλλοντας στη διαμόρφωση των όρων που χαρακτηρίζουν τη συγκεκριμένη περιοχή. Η ανάπτυξη νέων ψηφιακών εργαλείων και μέσω στον τομέα της ψηφιακής εκπαιδευτικής τεχνολογίας πραγματοποιείται μέσω της αγγλικής, ενισχύοντας την ανάγκη για κοινή ορολογία και κατανόηση μεταξύ των γλωσσών.

Η ανάλυση της ορολογίας στον τομέα της ψηφιακής εκπαιδευτικής τεχνολογίας, με την αγγλική ως αφετηρία, εμπλουτίζει την κατανόηση της γλώσσας που χρησιμοποιείται για να περιγράψει και να ανακατευθύνει το πεδίο των σύγχρονων εκπαιδευτικών εργαλείων και τεχνικών. Η αγγλική γλώσσα, ως πρωτοπόρος στις τεχνολογικές καινοτομίες, συχνά εισάγει και διαμορφώνει τους κύριους όρους που στη συνέχεια επηρεάζουν διάφορες γλώσσες.

Η εξάπλωση των ψηφιακών εργαλείων, πλατφορμών και μεθοδολογιών έχει δημιουργήσει μια ποικιλία εξειδικευμένων όρων και εννοιών. Αυτοί οι όροι, που αρχικά δημιουργήθηκαν στα αγγλικά, αποτυπώνουν τις λεπτομέρειες των προηγμένων τεχνολογιών, των συστημάτων μάθησης, των εικονικών τάξεων, των εκπαιδευτικών εφαρμογών, της παιχνιδοποίησης. Καθώς η ψηφιακή επανάσταση συνεχίζεται, η πρόκληση είναι η μετάφραση και η προσαρμογή αυτής της εξελισσόμενης ορολογίας σε άλλες γλώσσες,

προκειμένου οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/τριες από όλο τον κόσμο να αλληλεπιδρούν αποτελεσματικά με τις τελευταίες τάσεις και παιδαγωγικές προσεγγίσεις.

Υπό αυτό το πρίσμα, στόχος μας ήταν η ανάδειξη των ζητημάτων που προκύπτουν κατά την αντιστοίχιση των όρων που καταγράφονται και των νέων όρων που διαρκώς δημιουργούνται στο πεδίο της ψηφιακής εκπαιδευτικής τεχνολογίας. Το υλικό μας προέρχεται από την αποδελτίωση όρων που προέκυπταν κατά τη διάρκεια των ακαδημαϊκών μαθημάτων, καθώς και από την αναζήτηση σε σχετικά επιστημονικά άρθρα στην αγγλική, γαλλική και ελληνική, έχοντας ως στόχο την απόδοση των όρων στην ελληνική.

1 Ψηφιακή εκπαιδευτική τεχνολογία: ζητήματα ορολογίας

Αντικείμενο της μελέτης αποτέλεσε η γλώσσα που χρησιμοποιείται στο πλαίσιο της ψηφιακής εκπαιδευτικής τεχνολογίας, ως υπογλώσσα της φυσικής γλώσσας, η οποία έχει αναπτυχθεί μέσα από κείμενα ειδικών γνωστικών πεδίων όπως τεχνικά και/ή επιστημονικά (Kittredge & Lehrberger, 1982). Το ενδιαφέρον εστιάζεται στις διαφορές σε επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης (μορφολογία, σημασιολογία, σύνταξη) της συγκεκριμένης υπογλώσσας στην ελληνική, καθώς και στις ισοδύναμες της στη γαλλική και την αγγλική. Η συγκεκριμένη μελέτη εμπίπτει στον χώρο της νεολογίας στην ορολογία (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 2001). Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Κοκουρέκ (1982) ο όρος νεώνυμο χρησιμοποιείται για τον νεολογισμό στο επιστημονικό και τεχνικό λεξιλόγιο.

Με τον όρο ψηφιακή εκπαιδευτική τεχνολογία αναφερόμαστε τόσο στη διαδικασία εφαρμογής ψηφιακών εργαλείων για εκπαιδευτικούς σκοπούς, όσο και στα ψηφιακά εργαλεία και υλικά που χρησιμοποιούνται για τον σκοπό αυτό. Σύμφωνα με τους Seels και Rearchey (1994) η εκπαιδευτική τεχνολογία είναι «η εφαρμογή τεχνολογικών διαδικασιών και εργαλείων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν προκειμένου να λύσουν ζητήματα διδασκαλίας και μάθησης».

Η ψηφιακή εκπαιδευτική τεχνολογία διαδραματίζει έναν σημαντικό ρόλο στον σύγχρονο εκπαιδευτικό χώρο, προσφέροντας νέες ευκαιρίες για την προσαρμογή της διδασκαλίας και της μάθησης στις ανάγκες των μαθητών και των εκπαιδευτικών. Σε αυτό το πλαίσιο, η γλώσσα που χρησιμοποιείται σε αυτές τις τεχνολογίες αποτελεί σημαντικό μέσο επικοινωνίας και μάθησης, καθώς επηρεάζει την κατανόηση και την αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

1.1 Πολυλεκτικά σύνθετα και απλές λέξεις

Κατά τη διάρκεια της καταγραφής των όρων, μελετήσαμε τις αντιστοιχίες που χρησιμοποιούνται στις τρεις υπό μελέτη γλώσσες. Παρατηρήσαμε ότι η χρήση πολυλεκτικών σύνθετων στους όρους της ψηφιακής εκπαιδευτικής τεχνολογίας είναι συχνότερη. Π.χ.

Virtual Reality [en]

Εικονική Πραγματικότητα [gr]

Réalité Virtuelle [fr]

Δεδομένου ότι το πρωτογενές επίπεδο δημιουργίας των όρων ήταν στην αγγλική, τείνουν να αντιστοιχίζονται στην ελληνική και γαλλική επίσης με πολυλεκτικά σύνθετα. Επιπλέον, στην περίπτωση των πολυλεκτικών σύνθετων εμφανίζεται η χρήση αρκτικόλεξων και στις τρεις γλώσσες. Κατά συνέπεια στο παραπάνω παράδειγμα η εικονική πραγματικότητα αποδίδεται με το *VR* στην αγγλική, το *ΕΠ* στην ελληνική και *RV* στη γαλλική.

Στην κατηγορία αυτή, συναντάμε όρους, όπως:

Augmented Reality (AR) [en]

Επαυξημένη Πραγματικότητα (ΕΠ) [gr]

Réalité Augmentée (RA) [fr]

και

Artificial Intelligence (AI) [en]

Τεχνητή Νοημοσύνη (ΤΝ) [gr]

Intelligence Artificielle (IA) [fr]

Αντίθετα, η χρήση απλών λέξεων παρατηρείται να είναι λιγότερο εκτεταμένη συγκριτικά με τα πολυλεκτικά σύνθετα. Ωστόσο, ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι σε μορφολογικό επίπεδο, ο όρος με τη μορφή απλής λέξης στην αγγλική, αντιστοιχίζεται με απλή λέξη στην ελληνική και τη γαλλική. Π.χ.

gamification [en]

παιχνιδοποίηση [gr]

ludification/gamification [fr]

1.2 Συμφυρμοί

Μελετώντας το φαινόμενο της σύμφυρσης, το οποίο εντοπίζεται σε μελέτες σχετικές με γλωσσικά υποσύνολα (Παπαναγιώτου, 2016), εντοπίσαμε συμφυρμούς μεταξύ των καταγεγραμμένων όρων. Πιο συγκεκριμένα, στην περίπτωση των συμφυρμών ή συμμειγμάτων¹ που καταγράφονται στην αγγλική, παρατηρούμε ότι οι ισοδύναμοι όροι στη γαλλική και ελληνική δεν αποτελούν αντίστοιχα συμφυρμούς. Π.χ.

edutainment (educational entertainment) [en]

εκπαιδευτική ψυχαγωγία [gr]

ludo-éducatif [fr]

Η αντιστοίχιση των συμφυρμών της αγγλικής πραγματοποιείται με πολυλεκτικά σύνθετα. Σύμφωνα με τους Βαλεοντή και Μάντζαρη (2006) ο αριθμός των συμφυρμών στην ελληνική είναι μικρότερος, πιθανότατα λόγω του γεγονότος ότι η σύμφυρση λαμβάνει χώρα κατά την πρωτογενή φάση δημιουργίας των όρων στην αγγλική, ενώ αντίθετα στην ελληνική η δημιουργία των αντίστοιχων όρων είναι σχεδιασμένη, δεδομένου ότι γίνεται σε δευτερογενές επίπεδο. Κατά αντιστοιχία, συμπεραίνουμε ότι και στη γαλλική, όπου η αντιστοίχιση με συμφυρμό δεν ακολουθεί τον αγγλικό όρο, οφείλεται στο γεγονός ότι ο όρος δημιουργείται σε δευτερογενές επίπεδο.

1.3 Φρασεολογικές ισοδυναμίες

Παράλληλα, μελετήσαμε τις ορολογικές και φρασεολογικές ισοδυναμίες μεταξύ των τριών γλωσσών, παρατηρώντας ότι κατά την αντιστοίχιση των φράσεων η ελληνική και γαλλική επηρεάζεται στην πλειονότητα των περιπτώσεων από την αρχική αγγλική φράση-όρο. Π.χ.:

Digital Game-Based Learning [en],

μάθηση βασισμένη στο ψηφιακό παιχνίδι [gr],

apprentissage basé sur le jeu numérique [fr]

Στην περίπτωση φράσεων όπως η συγκεκριμένη, παρατηρείται διαφοροποίηση μεταξύ αγγλικής και ελληνικής, γαλλικής ως προς τη σειρά των όρων σε συντακτικό επίπεδο· ωστόσο η χρήση της μετοχής (*based, βασισμένη, basé*) είναι κοινή στις τρεις γλώσσες.

Σε ό,τι αφορά τη χρήση ακρωνυμίων στις ορολογικές φράσεις, παρατηρήσαμε ότι ενώ στην αγγλική η χρήση ακρωνυμίων είναι εκτεταμένη, οι ισοδύναμοι όροι στην ελληνική και γαλλική

¹ Με τον όρο *συμφυρμό* συμπεριλαμβάνουμε τον όρο *σύμμιγμα* που χρησιμοποιείται επίσης για την περιγραφή του γλωσσικού φαινομένου.

δεν εμφανίζουν χρήση αντίστοιχων ακρωνυμίων. Ενδεικτικά, ο παραπάνω όρος του *Digital Game-Based Learning* εμφανίζεται συχνά με το ακρωνύμιο *DGBL*, ενώ στην ελληνική και τη γαλλική δεν διαθέτει αντίστοιχο ακρωνύμιο².

1.4 Μεταφορά

Βασιζόμενοι σε έρευνες αναφορικά με την ορολογική μεταφορά (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 2017), εντοπίσαμε μεταξύ των όρων που καταγράψαμε στο πεδίο της ψηφιακής εκπαιδευτικής τεχνολογίας το σχήμα της μεταφοράς. Σύμφωνα με τους Lakoff και Johnson (1980) μέσω των μεταφορών δημιουργούνται νέες σημασίες και κατά συνέπεια ορίζεται μια νέα πραγματικότητα. Ενδεικτικά, στην περίπτωση του όρου:

escape rooms [en],

παιχνίδια απόδρασης [gr]

salles d'évasion [fr]

χρησιμοποιείται η έννοια της νοητής απόδρασης και διαφυγής από ένα εικονικό δωμάτιο - εφόσον είναι ψηφιακό και όχι πραγματικό- στο πλαίσιο περιγραφής μιας κατηγορίας ψηφιακών εκπαιδευτικών παιχνιδιών. Η αναγωγή της έννοιας γίνεται αρχικά στα ψυχαγωγικά παιχνίδια απόδρασης από πραγματικά/συμβατικά δωμάτια, ενώ κατά βάση γίνεται αναφορά στην έννοια της απόδρασης από ένα σημείο εγκλεισμού. Η μεταφορά εξυπηρετεί την παιγνιώδη διάσταση που αποδίδεται στον όρο, στο πλαίσιο της διδασκαλίας της γλώσσας με ευχάριστο και παιγνιώδη τρόπο.

Ενδεικτικό είναι, επίσης, το παράδειγμα του όρου:

mobile learning [en]

φορητή μάθηση [gr]

apprentissage mobile [fr]

όπου στην ελληνική χρησιμοποιείται η έννοια της *φορητότητας*, ενώ στην αγγλική και γαλλική η έννοια της *κίνησης*. Μέσω των μεταφορικών αυτών εννοιών ως προσδιορισμών της μάθησης αποδίδεται η δυνατότητα ευελιξίας στον χώρο διεξαγωγής της μάθησης.

² Στη γαλλική εμφανίζεται το ακρωνύμιο *JNA* (*Jeux Numériques pour l'Apprentissage*) με αντίστοιχο την αγγλική το ακρωνύμιο *DGL* (*Digital Games and Learning*). Στην ελληνική ο αντίστοιχο όρος είναι *Μάθηση με Ψηφιακά Παιχνίδια*, χωρίς αντίστοιχο ακρωνύμιο.

Σύμφωνα με τους Lakoff και Johnson (όπ. αναφ. στην Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 2017), ο στόχος της αναφοράς «είναι η κατανόηση μιας εμπειρίας με τους όρους άλλου είδους εμπειρίας, ενός εννοιακού πεδίου με τους όρους άλλου εννοιακού πεδίου».

2 Συμπεράσματα – προοπτικές

Συνοψίζοντας την παρούσα μελέτη, παρουσιάσαμε ένα τρίγωνο γλωσσάρι που περιλαμβάνει νεώνυμα που ανήκουν στο πεδίο της ψηφιακής εκπαιδευτικής τεχνολογίας. Η διαδικασία καταγραφής των όρων είναι σε εξέλιξη, ωστόσο μας επέτρεψε να αναλύσουμε τα χαρακτηριστικά των όρων αυτών. Παρατηρήσαμε ότι τα πολυλεκτικά σύνθετα είναι πολυπληθέστερα και ευρέως χρησιμοποιούμενα σε σύγκριση με τις απλές λέξεις. Επιπλέον, παρατηρήσαμε ότι τα ακρωνύμια που δημιουργούνται από τα πολυλεκτικά σύνθετα στην αγγλική γλώσσα έχουν αντίστοιχες δημιουργίες και στην ελληνική και τη γαλλική γλώσσα. Επιπλέον, εντοπίσαμε το φαινόμενο της σύμφυρσης στους αγγλικούς όρους, χωρίς αντίστοιχους συμφύρμους στην ελληνική και τη γαλλική γλώσσα. Σε ό,τι αφορά τις φρασεολογικές ισοδυναμίες, παρατηρήσαμε ομοιότητες στο μορφολογικό επίπεδο. Τέλος, παρατηρήσαμε χρήσεις μεταφορικής γλώσσας σε ισοδύναμους όρους των τριών γλωσσών.

Η παρούσα μελέτη βρίσκεται σε εξέλιξη, συνεχίζοντας την καταγραφή νεωνύμων, δεδομένου ότι στο πλαίσιο των μαθημάτων προκύπτουν ανάγκες για νέες έννοιες σε ένα διαρκώς εξελισσόμενο επιστημονικό πεδίο.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Kittredge, R., & Lehrberger, J. (1982). *Sublanguages: studies of languages in restricted semantic domain*. de Gruyter.
- Kocourek, R. (1991). *La langue française de la technique et de la science*. O. Brandstetter Verlag GMBH & CO.KG.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. University of Chicago Press.
- Seels, B.B., & Richey, R.C. (1994). *Instructional technology: The definition and domains of the field*. Association for Educational Communications and Technology.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. (2001). Αναβαπτισμός. Στο *Πρακτικά του 3^{ου} Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»*. Αθήνα, 1-3 Νοεμβρίου (σ. 63-77). ΕΛΕΤΟ. http://www.eleto.gr/download/Conferences/3rd%20Conference/3rd_05-Anastasiadi-SymeonidiAnna_V02.pdf

Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Ά. (2017). «Το σχήμα της μεταφοράς στον επιστημονικό λόγο: εφαρμογή στο λεξιλόγιο της ανατομίας». Στο *Πρακτικά του 11^{ου} Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», Αθήνα, 9-11 Νοεμβρίου* (σ.76-87). ΕΛΕΤΟ.
http://www.eleto.gr/download/Conferences/11th%20Conference/Papers-and-speakers/11th_04-12-18_Anastasiadi-SymeonidiAnna_Paper_V04.pdf

Βαλεοντής, Κ., & Μάντζαρη, Ε. (2006). Η γλωσσική διάσταση της Ορολογίας: Αρχές και μέθοδοι σχηματισμού των όρων. Στο *1^ο Διεθνές Συνέδριο μετάφρασης και διερμηνείας, 13-14 Οκτωβρίου*. https://www.eleto.gr/download/BooksAndArticles/HAU-Conference2006-ValeontisMantzari_GR.pdf

Παπαναγιώτου, Χ. (2016). Οι συμφυρμοί στη γλώσσα του ποδοσφαίρου. Στο *Selected papers on theoretical and applied linguistics*, 21, 321-337.

Ράνια Βοσκάκη

Επίκουρη Καθηγήτρια

Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας ΕΚΠΑ

Ηλ-ταχ.: rvoskaki@frl.uoa.gr